

Sisäisen turvallisuuden selonteko – hallintovaliokunta

28.10.2021

Ari Korhonen, varautumisen ja turvallisuuden asiantuntija, Suomen Kuntaliitto

Sisäisen turvallisuuden selonteko

- Suomen Kuntaliitto katsoo sisäisen turvallisuuden selonteon rakentuvan tekijöistä, jotka vaikuttavat konkreettisesti arjen turvallisuuteen ja ennakoivat myös muutosvoimien vaikutukset.
- Tavoitteet ovat riittävän yksityiskohtaisia antamaan suunnan sisäistä turvallisuutta edistävälle työlle.
- Ennaltaehkäisevän turvallisuustyön painottaminen korostaa hyvinvointipalveluiden merkitystä turvallisuuden juurisyissä.

Sisäisen turvallisuuden selonteko kuntien ja hyvinvointialueiden kannalta

- Painopisteen siirtyminen ennaltaehkäiseviin palveluihin - hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen osana turvallisuustyötä
 - Sivistyspalveluiden rooli osana hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä
 - Sosiaali- ja terveystieteiden rooli osana hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä
 - Hyvinvointialueuudistuksen vaikutus moniammatillisen yhteistyön edellytyksiin
- Pelastustoimen siirtyminen hyvinvointialueille
- Ilmastonmuutos ja kriittinen infrastruktuuri
- Sisäisen turvallisuuden johtaminen

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 6 § ja 7 § edellyttävät sekä kunnilta että hyvinvointialueilta yhteistyötä hyvinvoinnin terveyden edistämiseksi; tavoitteiden asettamista, kuntalaisten elinolojen seuranta, raportointia valtuustolle vuosittain sekä tehtävää yhteistyötä hyvinvointialueiden, muiden julkisten toimijoiden, yksityisten yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa.
- Useissa kunnissa sote-sektorilla tehtävää työtä, jonka resurssi siirtyy hyvinvointialueille.
- Hyvinvointialueilla tulee olemaan paremmat resurssit työn tekemiseksi. On mahdollista, että tehtävä jää kunnissa vähäisten resurssien vuoksi sivuasemaan lakisääteisyydestä huolimatta.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

- Koulutuspalvelut
 - Kuntien koulutus- ja muiden sivistyspalveluiden näkökulmasta ennaltaehkäisyn painottuminen edellyttää yhä tiiviimpää viranomaisten välistä yhteistyötä ja riittävää resursointia kestävän paikallisen yhteistyödialogin aikaansaamiseksi.
- Lasten ja nuorten ongelmien ennaltaehkäiseminen
 - Jatkossa oppilas- ja opiskelijahuollon kokonaisuuden osalta kuntien ja koulutuksen järjestäjien sekä hyvinvointialueen väliset yhteistyörakenteet ovat välttämättömiä palveluiden toimivuuden sekä yhtenäisen johtamisen ja kehittämisen onnistumiseksi.
- Ikäihmiset
 - Ikäihmisten arjen turvaamiseksi tehtävät toimenpiteet ovat usein paikallistasolla yli toimialarajojen tehtävää yhteistyötä kuten vaikkapa liukkauden torjunta ja lähiympäristön esteettömyys.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

- Kuntaliitto korostaa, että hyvinvointialueiden valmistelutyössä on erityisesti turvallisuuden näkökulmasta huomioitava yhdyspinnat eri toimialojen välillä. Valmistelussa on huolehdittava, ettei hallinnollinen muutos lopeta monialaista yhteistyötä kuntien ja hyvinvointialueiden kesken.

Pelastustoimen siirtyminen osaksi hyvinvointialueita

- Pelastustoimeen liittyviä muutos- ja kehittämistavoitteita on huomioitu runsaasti sisäisen turvallisuuden selonteossa.
- Pelastustoimen rooli korostuu kuntien varautumista tukevana voimavarana erityisesti pienissä kunnissa, joissa resursseja oman varautumistyön tekemiseksi on vähän.
- Pelastuslaitosten kohdalla yhdyspintojen rakentaminen kuntiin nähdään Kuntaliitossa ensiarvoisen tärkeänä hyvinvointialueiden valmistelutyössä.

Ilmastonmuutos ja luonnonkatastrofit

- Sisäisen turvallisuuden selonteossa on tunnistettu ilmaston lämpenemiseen liittyviä riskitekijöitä ja seurausvaikutuksia erityisesti luvussa 4.2. ”Vakavat ja laajat häiriöt saattavat yleistyä.”
- Ilmastonmuutokseen liittyvät konkreettisen kehittämistoimet ovat kuitenkin jääneet vähemmälle huomiolle luvussa viisi.
- Ilmastoriskeihin varautuminen on paikallistasolla monin tavoin kuntien toimintaa aina konkreettisesta toimintojen jatkuvuudenhallinnasta infrastruktuurin rakentamiseen, maankäyttöön ja kaavoitukseen. Kuntaliitto on julkaissut 2020 ”Kuinka kunnat kohtaavat ilmastonmuutoksen” oppaan sekä aiheeseen liittyvää tukimateriaalia kunnille.

Kriittinen infrastruktuuri

- Infrastruktuuriin (tiet, siltarakenteet, vesihuoltoverkostot, rakennettu ympäristö) kohdistuva korjausvelka muodostaa turvallisuuteen liittyvän riskin.
- Vesihuollon rapautuminen kasvattaa vesihäiriötilanteiden riskiä (esim. Nousiaisten vesihäiriötilanne 2018) ja teiden huono kunto lisää liikennevahinkojen riskiä sekä viranomaisten vasteen heikkenemistä. Resurssit ja tarpeet eriytyvät haja-asutusalueiden ja suurten asumiskeskusten välillä.
- Korjausvelkaa ei saada kiinni nykyisellä kuntien investointivauhdilla. Varovainen arvio on, että yhteenlaskettuna kuntien katuverkon-, kiinteistöjen- ja vesihuollon korjausvelka olisi 7-10 miljardin euron luokkaa. Infrastruktuurin ja verkostojen ylläpitäminen edellyttää tällä hetkellä kansallisella tasolla riittävän ajoissa tehtyä suunnitelmaa ja resursointia.

Sisäisen turvallisuuden johtaminen

- Covid-19 tilanteen jälkiarvioinnissa on esitetty kritiikkiä pirstaleista johtamisjärjestelmää kohtaan. Lisäksi johtamiseen keskeisesti liittyvä yleinen tilannekuvajärjestelmä ei ole ollut kuntien näkökulmasta tyydyttävä.
- Paikalliseen ja alueelliseen turvallisuustyöhön on tulossa huomattavia muutoksia hyvinvointialueuudistuksen myötä.
- Alueellisen varautumisen tehtävää ei ole lainsäädännössä osoitettu kenellekään toimijalle.
- Sisäisen turvallisuuden kannalta johtamisjärjestelmän kehittämistyö ja selkiyttäminen olisi yksi mahdollinen painopiste.

Kiitos.

Ari Korhonen, varautumisen ja turvallisuuden asiantuntija
ari.korhonen@kuntaliitto.fi
p. 0447971550

www.kuntaliitto.fi